II 41053 CDF 16/997.

UNIVERSUL JURIDIC

Mircea DUȚU

Politici publice de mediu

2012

UJ

II H053

Mircea DUȚU

POLITICI PUBLICE DE MEDIU

272196
UNIVERSITATEA
«DUNĂREA DE JOS» GALAȚI
BIBLIOTECA 5

Universul Juridic
București
-2012-

Cuprins

Cuvânt înainte 11

Introducere 13

Capitolul I
Principiile politicilor publice ecologice (environmentale) 29
1. Principiul prevenirii 32
2. Principiul precauției 34
2.1. Câmpul de aplicare 35
2.2. Exigența asumării precoce a riscurilor 35
2.3. Ideea de proporționalitate 36
2.4. Problema probei 36
2.5. Rolul și locul expertizei 36
2.6. Regulile responsabilității 37
3. Principiul integrării 38
3.1. Finalități și semnificații posibile 39
3.2. Cristalizarea instrumentelor de integrare 39
4. Principiul poluatorul-plătește (PPP) 41
4.1. Aplicarea principiului poluatorul-plătește 42
4.1.1. Internalizarea vătămărilor aduse mediului 42
4.1.2 Responsabilitatea ecologică 42
4.1.2.1. Represiunea vătămărilor environmentale 43
4.1.2.2. Repararea atingerilor aduse mediului 45
5. Un nivel ridicat de protecție a mediului 47
6. Protecția mediului, drepturile omului și dezvoltarea durabilă 48

Capitolul II
Instrumentele de aplicare a politicilor publice ecologice (de mediu) 51
I. Tehnici de natură administrativă 52
1. Norme și instrumente tehnice de conduită 52
2. Interdicții și limitări de ordin ecologic 54
3. Instituirea de *zone de protecție* 56
4. Autorizarea prealabilă a activităților cu impact asupra mediului 59

4.1. Autorizarea administrativă la nivelul Uniunii Europene 61
5. Obligația generală de a lua în calcul exigențele protecției mediului. Evaluarea impactului ecologic 64
5.1. Evaluarea impactului asupra mediului 64
5.2. Reglementarea evaluării impactului de mediu în dreptul Uniunii Europene 66
5.3. Studiul de impact ecologic în dreptul internațional 68
II. Instrumente stimulatorii economice și fiscale 71
1. Categorii de instrumente economico-fiscale 73
1.1. Taxele 73
1.2 Detaxările și subvențiile 74
1.3. Sistemele de consignație 74
1.4. Bursele de poluare 74
2. Condiții de eficacitate a instrumentelor economice 76
3. Determinarea instrumentului cel mai adecvat. Criterii 77
4. Reglementare *versus* instrumente economice; de la logica constrângerii, la logica incitării 79
5. Alte instrumente ale pieței 84
5.1. Acordurile voluntare 84
5.2. Responsabilitatea socială a operatorilor economici 85

Capitolul III
Instituționalizarea politicilor publice de mediu 88
1. Impactul instituționalizării politicilor publice de mediu asupra structurilor administrative 89
1.1. Organismele autonome 91
1.2. Crearea unui minister al mediului 92
1.3. Organismele interministeriale din sectorul mediului 96
1.4. Rolul autorităților locale în înfăptuirea politicii ecologice 97
1.5. Ecuația național/local 98
2. Instituțiile internaționale de mediu 99
3. Funcțiile organizațiilor internaționale în materie de mediu 102

Capitolul IV
Politicile internaționale și regionale de mediu 105
I. O.N.U. și promovarea protecției mediului 106

1. Între Stockholm şi Rio+20 107
2. Stockholm – momentul fondator 109
2.1. Declaraţia de la Stockholm privind mediul 109
2.2. Planul de acţiune pentru mediu 112
2.3. Programul Naţiunilor Unite pentru Mediu (UNEP/PNUM) ... 113
3. Conferinţa de la Rio: momentul central.
Globalizarea protecţiei mediului 114
3.1. Declaraţia de la Rio 115
3.1.1. Influenţa Declaraţiei de la Rio
asupra dezvoltării principiilor dreptului mediului 118
3.1.1.1. Principii preluate din Declaraţia de la Stockholm 118
3.1.1.2. Principii nou formulate 119
3.1.1.3. Concepte cu impact asupra dezvoltării
dreptului internaţional al mediului 120
3.2. Agenda 21 – Programul de acţiune
„pentru un parteneriat durabil" 121
3.3. Declaraţia privind pădurile 124
3.4. Proiectul privind Convenţia asupra deşertificării 126
3.5. Urmările instituţionale ale Conferinţei de la Rio 127
3.5.1. Comisia Dezvoltării Durabile (CDD) 127
3.5.2. Comitetul interinstituţional pentru dezvoltare durabilă 129
3.5.3. Consiliul consultativ de înalt nivel
pentru dezvoltarea durabilă 129
3.5.4. Departamentul de coordonare a politicilor
de dezvoltare durabilă 129
3.5.5. Secretariatul pentru dezvoltarea durabilă 130
3.6. Fondul mondial pentru mediu (F.M.M.) 130
3.7. O nouă logică ştiinţă-dezvoltare-mediu 131
3.8. Societatea civilă şi rolul său în crearea dreptului
internaţional al mediului. Rio – moment fondator 133
3.9. Perceperea semnificaţiilor Conferinţei de la Rio 136
4. Summitul mondial pentru dezvoltarea durabilă de la
Johannesburg (Rio + 10) (26 august – 4 septembrie 2002) 138
4.1. Prezenţa O.N.G. la Summitul de la Johannesburg 139
5. Conferinţa Naţiunilor Unite privind dezvoltarea durabilă –
2012 (Rio + 20) 140

5.1. Economia verde - o soluție de criză? 143
5.1.1. Soluția „economiei verzi" 144
5.1.2. Reducerea inechităților 146
5.1.3. U.E.: Către o economie verde
și o mai bună guvernanță 147
II. Consiliul Europei și politicile de mediu 150
1. Instrumentele politico-juridice pan-europene 152
1.1. Amenajarea teritoriului 152
1.1.1. Recomandarea Rec. (2002) 1 a Consiliului miniștrilor asupra Principiilor directoare pentru dezvoltarea teritorială durabilă a continentului european 153
1.1.2. CEMAT 154
1.2. Convenția europeană a peisajului
(Florența, 20 octombrie 2000) 155
1.3. Patrimoniul natural 157
1.4. Patrimoniul cultural 158
1.5. Calitatea mediului 161
1.6. Riscurile majore 163
2. Abordarea environmentală a instrumentelor relative la drepturile omului 164
2.1. Convenția privind drepturile omului
(Roma, 4 noiembrie 1950) și protocoalele adiționale 165
2.2. Carta socială europeană (Torino, 18 octombrie 1961) 167
III. Politica Uniunii Europene în materie de mediu 167
1. Programele de acțiune în materie de mediu 170
1.1. Obiectivele programelor de acțiune 175
1.2. Principiile promovate în politicile unionale de mediu 176
1.2.1. Principiul promovării nivelului de acțiune
cel mai adecvat (principiul subsidiarității) 176
1.2.2. Principiul prezervării, protecției
și conservării calității mediului 177
1.2.3. Principiul „poluatorul plătește" 177
1.2.4. Principiul abordării globale (plurimedii) 178
1.2.5. Stabilirea de norme ecologice mai stricte
în cadrul realizării marii piețe interioare europene 178
2. Instrumentele de intervenție ale UE în materie de mediu 178

2.1. Instrumente financiare 178
2.2 Instrumente de ajutor şi evaluare 180
2.3. Instrumente vizând îmbunătăţirea eficienţei energetice 181
2.4. Promovarea unei gestiuni durabile a resurselor 182
2.5. Prezervarea mediului natural 183
3. UE şi problematica schimbărilor climatice 183
3.1. Pachetele energie-climă 185
4. Strategia UE pentru dezvoltarea durabilă 185
5. Strategia „Europa 2020" (2010) 188
6. Foaia de parcurs către o Europă eficientă din punct de vedere energetic (20 septembrie 2011) 189

Capitolul V
Politici, strategii şi legislaţie de mediu în România 193
1. Reguli vizând natura în vechiul drept românesc 194
2. Perioada modernă 195
3. Apariţia şi dezvoltarea legislaţiei privind conservarea naturii 198
4. Perioada 1950-1989: protecţia „planificată" 199
5. Tranziţia legislativă şi implicaţiile ei 202
6. Dezvoltarea dreptului mediului în perspectiva aderării României la Uniunea Europeană 208
7. Strategia naţională pentru dezvoltarea durabilă a României. Orizonturi 2013-2020-2030 (SNDDR 2008) 213
7.1. Evoluţia asumării obiectivelor dezvoltării durabile de către politicile publice în România 213
7.2. Obiectivele SNDDR-2008 217
7.3. Direcţii principale de acţiune 218
7.4. Indicatorii dezvoltării durabile 219
8. Strategia naţională şi Planul naţional de acţiune privind conservarea biodiversităţii în România, pentru decada 2011-2020 ..222

Capitolul VI
Conexiuni între politicile publice de mediu şi cele agricole 227
1. Efectele politicilor publice asupra interacţiunilor agricultură-mediu 227
2. Evoluţia „ecologizării" PAC 229
3. Agricultura în ecuaţia dezvoltării durabile 231

3.1 Apariția și dezvoltarea conceptului de „agricultură durabilă" 233
3.2. Biotehnologia și exigențele agriculturii durabile 237
4. Concluzii 237

Capitolul VII
Ecologia politică 239
I. De la preistorie, la actualitate 240
1. Elemente ale unei preistorii. Diogene – părintele ancestral 240
1.2. Apariția și avântul ecologiei științifice 241
1.3. Geografia umană și socială 242
1.4. „Respectul vieții" 242
1.5. Precursorii 243
2. Fondatorii 244
3. Contributorii 245
3.1. Ecologia ca forță revoluționară 246
3.2. O critică ecologică a instituțiilor 247
3.3. Etica mediului și principiul responsabilității 247
3.4. Natura ecologiei (politice) 249
3.5. Alți contributori 249
3.6. Ecologismul politic practic 250
3.6.1. René Dumont 250
3.6.2. Alain Lipietz 251
II. Afirmarea practică. Experiențele politice 252
1. Preludiul asociativ 253
2. Primii pași 254
3. Avântul 256
4. Reacția central și est-europeană 257
5. Elemente ale ecologiei politice practice 257
III. Ecologismul politic post – 2000 259
1. Baleiajul stânga-dreapta 261
2. Apusul politicii ecologiste propriu-zise? 264
3. Speranțele relansării și ale renașterii 265
4. O politică deasupra tuturor 265
5. Alarma ideologică 266
6. *Quo vadis* ecologia politică? 267